

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ГРАД БАЊА ЛУКА
СКУПШТИНА ГРАДА**

ПРОГРАМ РАЗВОЈА

социјалне заштите за период 2018-2020. године

Бања Лука, мај 2018. године

САДРЖАЈ:

1. УВОД.....	04
1.1. Методологија - Локални модел програма развоја система социјалне заштите и инклузије (СЗИ модел).....	05
1.2. Методологија израде Програма развоја система социјалне заштите и инклузије.....	06
2. АНАЛИЗА СИТУАЦИЈЕ ПО ПИТАЊУ ПРИОРИТЕТНИХ СОЦИЈАЛНО ИСКЉУЧЕНИХ ГРУПА.....	08
3. ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА РАЗВОЈА	13
4. ОЧЕКИВАНИ ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА И ПРОЦЈЕНА ТРОШКОВА	15
5. МОНИТОРИНГ.....	15
6. ПРОГРАМ РАЗВОЈА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ГРАДУ БАЊОЈ ЛУЦИ ЗА ПЕРИОД ОД 2018-2020. ГОДИНЕ	17

СКРАЋЕНИЦЕ

БиХ Босна и Херцеговина

ФБиХ Федерација Босне и Херцеговине

РС Република Српска

УН Уједињене нације

УНИЦЕФ Међународни фонд Уједињених нација за дјецу (United Nation Children's Fund)

СЗИ Методологија ... Приступа програмирању заснованом на људским правима

ЈУ ЦСР Јавна установа „Центар за социјални рад“

ЦМЗ Центар за ментално здравље

КМ Конвертибилна марка

НВО Невладина организација

МЗ Мјесна заједница

ОШ Основна школа

ЈУ Јавна установа

ЈЗД Јавна здравствена установа

ЈП Јавно предузеће

1. УВОД

Програм развоја социјалне заштите за период 2018-2020. године (у наставку: Програм развоја) креиран је од стране Комисије за социјалну заштиту и инклузију дјеце и њихових породица у граду Бањој Луци (у наставку: Комисија), у оквиру спровођења **УНИЦЕФ Програма** који има за циљ унапређење социјалне и дјечије заштите, укључујући имплементацију пројекта „**Дјеца без родитељског старања-Трансформација институција и превенција раздвајања дјеце од породица**”.

Пројекат има за циљ да осигура да дјеца без родитељског старања, дјеца под ризиком од раздвајања од породица и дјеца са тешкоћама у развоју уживају иста права и имају исти статус као и друга дјеца у Босни и Херцеговини. Комисија и *Оперативни тим за социјалну заштиту и инклузију дјеце и њихових породица* (у наставку: Тим) спроводили су активности дефинисане усвојеним плановима рада за 2017. годину, у складу са правилницима о раду именованих градских радних тијела за социјалну заштиту и инклузију.

УНИЦЕФ је пружио подршку нашој локалној заједници у развијању Програма развоја социјалне заштите за период од 2018-2020. године. Програм развоја је утемељен на детаљним **процјенама ситуације рањивих група**, те употпуњен закључцима са **3 фокус групе** реализоване почетком априла 2018. Године, у којима су учествовали представници приоритетних маргинализованих група, корисничких удружења и стручних радника ЈУ „Центар за социјални рад“, у циљу добијања информација о тренутној ситуацији и приједлозима за унапређење одређених питања од значаја за социјалну заштиту и инклузију. Процјена ситуације имала је фокус на дјецу, са посебним освртом на стање у секторима социјалне и дјечије заштите, здравства, образовања и правосуђа, укључујући и социо-економске факторе. Такође, УНИЦЕФ је пружио подршку локалним заједницама кроз јачање капацитета професионалаца, те је подржао посебно усмјерени пројекат у циљу да се успостави и осигура специфична услуга из области социјалне заштите и инклузије за одређен број дјеце и породица.

Комисија за социјалну заштиту и инклузију дјеце и њихових породица у граду Бањој Луци и Оперативни тим за социјалну заштиту и инклузију дјеце и њихових породица у граду Бањој Луци, именовани су од стране градоначелника Града Бања Лука 31. маја 2017. године. Комисију и Тим чине представници града Бања Лука, сектора социјалне заштите, образовања и здравства, полиције, локалних организација цивилног друштва и других релевантних партнера. Комисија има кључну улогу у примјени локалног модела социјалне заштите и инклузије и дјелује као трајно тијело с правом одлучивања по питањима социјалне заштите и инклузије, док Тим као успостављено трајно тијело пружа подршку раду Комисије, третира питања на успостављању рефералних механизма у заштити дјеце и породица са дјецом, те пружа услуге на оперативном нивоу.

Програм развоја социјалне заштите за период 2018-2020. године, јасно дефинише начин и мјере које ће у наредне три године предузети институције из свих релевантних сектора укључених у систем социјалне заштите и инклузије (локална управа, образовање, здравство, социјална и дјечија заштита, полиција и правосуђе) у циљу превазилажења недостатака и јаза између потреба и расположивих ресурса, услуга и рефералних механизма у локалној заједници. Нацрт Програма развоја је у периоду од 16.04. до 23.04.2018. године, путем сајта Града понуђен на **Јавни увид** широј друштвеној заједници када су сви заинтересовани грађани, научна и стручна јавност, представници невладиног и јавног сектора имали прилику да својим приједлозима унаприједи документ.

1.1. Методологија - Локални модел програма развоја система социјалне заштите и инклузије (СЗИ модел)

Програм развоја система социјалне заштите и инклузије (СЗИ), а нарочито његов локални модел примјене (СЗИ модел), осмишљен је да пружи подршку надлежним институцијама власти у Босни и Херцеговини (БиХ) како би допринијели искорјењивању социјалног искључивања, дјечијег сиромаштва, дискриминације и неједнакости у остваривању приступа услугама социјалне заштите, као и да би испунили међународне обавезе у вези са социјалном заштитом. Обавеза СЗИ модела је да примјени холистички, мултидисциплинарни и међусекторални приступ утврђивању приоритета, политика и средстава за спровођење квалитетних политика и услуга социјалне заштите и инклузије.

СЗИ модел је развијен као свеобухватна, вишестрана и дугорочна интервенција, уз поступне промјене у свим важним подручјима политика и услуга социјалне заштите и инклузије за дјецу и њихове породице. Овдје спадају настојања: 1) да се појача стручност релевантних установа; 2) да се побољша планирање и спровођење политика социјалне заштите и инклузије за дјецу и њихове породице; 3) да се осигура рад на терену и инклузија дјецe и омладине кроз учешће; 4) да се изграде иновативне услуге и приступи раном дјечијем расту и развоју, дјечијој заштити и инклузивном образовању; те 5) да се подстакне и институционализује реферални механизам и сарадња између носилаца одлучивања, пружалаца услуга и других релевантних установа које раде на заштити дјецe и бризи за дјецу. Другим ријечима, филозофија СЗИ модела је да се створе квалитетни капацитети, знање, мотивација и потенцијал да се настави са реформама и унаприједи политике и услуге у области социјалне заштите и инклузије.

СЗИ модел примјењује методологију *Приступа програмирању заснованом на људским правима (СЗИ Методологија)* и његове темељне принципе **учешћа носилаца права и изградње капацитета носилаца дужности**. Ови испреплетени процеси одвијају се **кроз цијели** СЗИ модел. СЗИ модел улаже напоре у дефинисање и јачање функција, улога, стратешких циљева и сарадње између установа и стручних радника у образовању, здравству, социјалној заштити и другим повезаним секторима у мјери у којој ти сектори третирају конкретне облике заштите и инклузије дјецe и породица на локалном нивоу. Та настојања доприносе унапређењу услуга и побољшању живота дјецe и њихових породица. Као такав, **СЗИ модел** може се дефинисати као интегрисани приступ јачању система социјалне заштите и инклузије у локалним заједницама, кроз јачање вјештина, процесе одлучивања заснованог на доказима, те унапређење интегрисаног приступа услугама свеукупне социјалне заштите и инклузије за дјецу и њихове породице на локалном нивоу.

СЗИ модел подржава процес којим се осигурава да они који су изложени ризику сиромаштва и социјалне искључености добију прилике и ресурсе неопходне за потпуно учешће у економском, друштвеном и културном животу и за уживање стандарда благостања који се сматрају нормалним у друштву у коме живе. СЗИ моделом јача се систем социјалне заштите и инклузије кроз адекватне политике и рефералне механизме, улагање у квалитетно образовање, здравство, учешће, социјалну заштиту и успјешно управљање услугама социјалне заштите за дјецу и њихове породице у БиХ.

СЗИ модел подразумева успостављање сарадње између локалних власти, центара за социјални рад, полиције, домова здравља, образовних установа и организација цивилног друштва с циљем повећања њихових капацитета, алата и концепата за учење, пројектовање, примјену и мониторинг и евалуацију нових стандарда и услуга социјалне заштите. Додатна вриједност СЗИ модела је у јачању рефералног модела у локалној заједници, подржавањем свих релевантних заинтересованих страна како би они комуницирали, сарађивали и координисали своје активности у корист дјечијих права и најбољег интереса дјетета. СЗИ

моделом се исто тако отварају могућности за приватни сектор да подржи волонтерске и филантропске иницијативе.

СЗИ модел подразумејева проактивно укључивање носиоца права у читав процес у заједници, чиме им се пружају вјештине и могућности да испитају и са другима размјене своје виђење стања заштите дјечијих права у својим заједницама, да дају допринос у одабиру приоритетних мјера за задовољавање потреба дјецe, те да предводе реализацију акција у заједници. СЗИ модел прати основне вриједности људских права, операционализоване кроз примјену приступа заснованог на људским правима и сталних напора на јачању капацитета свих укључених актера.

Сврха СЗИ модела је да пружи подршку носиоцима дужности у процесу јачања система социјалне заштите и инклузије за дјецу и њихове породице кроз:

- Јачање стручности кроз улагање у изградњу капацитета релевантних стручних радника (израда програма и буџета и пружање услуга);
- Подстицање локалних власти да планирају и спроводе политике социјалне заштите и инклузије за дјецу и њихове породице и
- Подржавање израде и вођења свеобухватних доказа о развојном контексту у заједници на основу континуираног социјалног мапирања и мониторинга дјечијих права.

СЗИ модел не треба разумјети као једнократну интервенцију, него као приступ који еволуира. Нове политике креирају се на основу квалитетног промишљања о постигнутим резултатима, изазовима и препознатим неуспјесима у процесу. Како се јављају нове потребе, и одговор исто тако треба еволуирати. Овај процес је по својој природи динамичан: нове генерације дјецe расту са (новим) потребама и те нове потребе треба задовољити. Сама филозофија СЗИ модела је да се створе квалитетни капацитети, знање, мотивација и потенцијал да се настави са реформама и унаприједи политике и услуге, како би се унаприједиле и развиле локалне заједнице, а тиме и друштво у цјелини.

1.2. Методологија израде Програма развоја социјалне заштите

Програм развоја социјалне заштите за период 2018-2020. године, резултат је рада Комисије за социјалну заштиту и инклузију дјецe и њихових породица и Оперативног тима за социјалну заштиту и инклузију дјецe и њихових породица, као мултисекторских тијела која се састоје од представника руководиоца институција свих релевантних сектора и професионалаца запослених у тим институцијама. Изради Програма развоја претходила је детаљна Анализа ситуације у области социјалне заштите и инклузије у граду Бањој Луци, која је обухватала:

- Прикупљање расположивих података о ситуацији у граду Бањој Луци и посебно о стању рањивих група у локалној заједници, првенствено када се ради о дјеци са сметњама у развоју и њиховим породицама;
- Информације из Анализе ситуације у области социјалне заштите и инклузије у граду Бањој Луци;
- Информације добијене у разговору са локалним партнерима;
- Мапирање и анализу расположивих и потребних услуга у области социјалне заштите и инклузије на нивоу локалне заједнице;
- Анализу расположивих и потребних рефералних механизма и
- Анализу проблема приоритетних социјално искључених група, са анализом узрока, улога, капацитета и ресурса у односу на дефинисане проблеме.

Након горе наведеног, приступило се дефинисању социјално искључених категорија становништва, дефинисању приоритетних група и дефинисању проблема са којима се те групе суочавају, те анализи узрока, улога и недостатака капацитета носилаца дужности/пружалаца услуга у свим секторима, али и носилаца права/корисника услуга везано за дефинисану приоритетну групу.

Анализа ситуације у области социјалне заштите и инклузије дјеце у граду Бањој Луци, креирана је од стране Комисије уз подршку Тима и усвојена је на 6. редовној сједници СЗИ Комисије одржаној 23.02.2018. године, уз напомену да иста садржи информације о приоритетним маргинализованим групама. На основу Анализе ситуације креиран је Нацрт трогодишњег Програма развоја и усвојен од стране Комисије на 7. редовној сједници одржаној 12.04.2018. године. Приједлог Програма развоја социјалне заштите за период од 2018-2020. године усвојен је од стране Комисије на 8. редовној сједници одржаној 10.05.2018. године.

Програм развоја социјалне заштите, послужиће као користан извор информација и полазна основа у смислу развоја социо-економских приоритета Града Бања Лука, укључујући и креирање Стратегије развоја Града Бања Лука.

Оперативни тим за социјалну заштиту и инклузију дјеце и њихових породица у граду Бањој Луци, уз подршку Комисије, развио је реферални механизам заснован на потребама да се унаприједи систем пружања услуга за приоритетно социјално искључену групу. Протокол о сарадњи и поступању креиран је у циљу унапређења мултисекторског приступа социјалне заштите и инклузије, увођењем рефералног механизма у оквиру пружања услуга за *дјецу са сметњама у развоју*. Протокол је усвојен на 6. редовној сједници Комисије од 23.02.2018. године, са накнадно дефинисаним потписницима, уз напомену да ће Протокол бити потписан у наредном периоду од стране локалних институција/организација од значаја за социјалну заштиту и инклузију.

Приликом анализе посебно је направљен осврт на реализацију претходног Програма развоја социјалне заштите града Бања Лука за период 2013-2015. године, који је дефинисао сљедеће циљеве:

- Циљ бр. 1 - Израда стратегије за побољшање статуса социјално угрожених категорија становништва;
- Циљ бр. 2 - Побољшање квалитета породичног функционисања са акцентом на посебно рањиве приоритетне групе грађана и
- Циљ бр. 3 - Јачање капацитета пружалаца услуга социјалне заштите у граду кроз развој програма у оквиру разних модела дневног збрињавања.

У оквиру циља бр. 1, интензивно се радило на реализацији Плана за побољшање статуса лица са инвалидитетом у Граду Бањој Луци. Циљ бр. 1 дефинисао је рад на унапређењу статуса социјално угроженог а радно способног становништва, као и израду Стратегије за побољшање статуса социјално угрожених категорија становништва. У претходном периоду није донесен плански документ који би обухватио стратегију за побољшање статуса ових категорија лица.

У оквиру циља бр. 2, интензивно се радило на програмима подршке и заштите дјеце од занемаривања и злостављања путем заједничког превентивног дјеловања полицијске управе, центра за социјални рад и основних и средњих школа у Граду Бањој Луци, као и на превенцији друштвено неприхватљивог понашања у Граду Бањој Луци. У периоду 2013-2015. године интензивно се радило и на успостављању услуга за дјецу у ризику те је у граду Бањој Луци отворен *Дневни центар за дјецу у ризику*, који се финансира из средстава буџетске организације ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука, као и на едукацији стручног кадра у Центру за социјални рад у погледу рада са дјецом у ризику. Истовремено, одржан је низ радионица и едукативних предавања превентивног карактера у основним и средњим школама

на подручју Града Бања Лука на тему *Брак и одговорно родитељство*. У раду са старим лицима интензивно се радило на развоју услуга за стара лица у заједници, у оквиру услуге *Дневног центра за стара лица*, спроведено је истраживање потреба старих лица у заједници, а почев од 2013. године интензивирао је институт хранитељства за одрасла и стара лица као облик смјештаја у породицу лица која се професионално баве хранитељством и која су завршила обуку за бављење хранитељством (обуку спроводе сертификовани тренери запослени у ЈУ ЦСР БЛ а под супервизијом холандских стручњака из области хранитељства). У оквиру заштите радно способних а социјално угрожених појединаца, спроведено је истраживање потреба, те достављено Привредној Комори РС, са којом ће се у наредном периоду интензивирати сарадња у погледу размјена информација између послодаваца и лица која се налазе у стању социјалне потребе а која активно траже посао.

У оквиру циља бр. 3, јачање капацитета пружалаца услуга социјалне заштите у граду – током 2014. године израђена је нова систематизација радних мјеста ЈУ ЦСР БЛ, коју је у наредном периоду потребно ускладити са актуелним потребама. У међувремену интензивирао је рад дневних центара захваљујући и *Правилнику о дневном збрињавању* којим су дефинисани стандарди за пружање услуга, те је у периоду од 2013-2018. године услуга дневног збрињавања у Граду Бањој Луци на високом нивоу, а посебно из разлога што на подручју Града постоји 7 дневних центара.

2. АНАЛИЗА СИТУАЦИЈЕ ПО ПИТАЊУ ПРИОРИТЕТНИХ СОЦИЈАЛНО ИСКЉУЧЕНИХ ГРУПА¹

Анализа ситуације у области социјалне заштите и инклузије у граду Бањој Луци завршена је крајем фебруара 2018. године (укључујући анализу узрока, улога, ресурса и капацитета у вези са дефинисаним приоритетним проблемима). Анализа је базирана на подацима из попуњених СЗИ упитника, односно на подацима добијеним од стране релевантних институција/организација локалне заједнице, информацијама добијеним од социјално искључених категорија становништва, укључујући информације фокус групе са представницима релевантних сектора и корисника социјалне заштите, те у свакодневном контакту са корисницима услуга и институцијама укључених у систем пружања услуга у сектору социјалне заштите и инклузије.

Према подацима Републичког завода за статистику Републике Српске, у Граду Бањој Луци живи 36.681 (17.964М/18.717Ж) малољетних лица. Према евиденцији која се води код Центра за социјални рад, а према категоријама усклађеним са Заводом за статистику, од укупног броја корисника Центра током 2017. године права и услуге код Центра за социјални рад је користило 2.607 малољетних лица по различитим основама. Од укупног броја малољетних корисника 2.384 дјеце је корисника директних новчаних давања, 114 дјеце користи права из области оспособљавања за живот и рад у складу са Законом о социјалној заштити и Одлуци Скупштине Града Бања Лука, 68 дјеце је смјештено у другу породицу или хранитељску породицу а 28 дјеце је смјештено у установе социјалне заштите.

Према подацима Републичког завода за статистику Републике Српске, у граду Бањој Луци живи укупно 180.053 (86.510М/93.543Ж) лица, од чега је 143.372 (67.793М/75.579Ж) пунољетних лица. Према евиденцији која се води код Центра за социјални рад а према категоријама усклађеним са Заводом за статистику, од укупног броја корисника током 2016. Године, права и услуге код Центра за социјални рад је користило 6.115 (2.724М/3.391Ж)

¹ Детаљан преглед ситуације сваке од поменутих маргинализованих група дат је у документу „Анализа ситуације у области социјалне заштите и инклузије дјеце у граду Бањалуци“, креираном од стране Комисије уз подршку Тима.

пунољетних лица по различитим основама. У односу на укупан броја становника Града Бања Лука, 3.35% пунољетних становника из категорије пунољетних лица су корисници социјалне заштите ЈУ ЦСР БЛ. Према евиденцији ЈУ ЦСР Бања Лука, унутар категорије пунољетна лица са инвалидитетом дошло је до повећања броја корисника у 2017. години. Од укупног броја унутар ове категорије, значајан је број лица са проблемима у менталном здрављу, као и лица са вишеструким сметњама, те се у посљедњих неколико година биљежи пораст ових категорија унутар укупног броја лица са инвалидитетом.

Анализа ситуације омогућила је мапирање проблема и увид у тренутну ситуацију у секторима кључним за социјалну заштиту и инклузију у Граду Бањој Луци. Иста је указала на бројне проблеме и недостатке у овој области, те на број социјално искључених група, како је у самом документу и наведено. Четири препознате маргинализоване групе обухваћене су Програмом развоја социјалне заштите за период 2018-2020. године:

1. Дјеца са сметњама у развоју

Према подацима који су прикупљени помоћу секторских упитника као инструмента за прикупљање података, а када се ради о броју дјеце са сметњама у развоју, према подацима ЈУ ЦСР Бања Лука у 2016. години евидентирано је укупно 382 (206М/176Ж) дјеце са сметњама, уз напомену да је у 2017. години дошло до знатног повећања броја дјеце са сметњама у развоју, те је у евиденцији Центра **420 (229М/191Ж) дјеце/младих са сметњама у развоју**. Од поменутог укупног броја дјеце са сметњама у развоју, највећи број је дјеце са тјелесним оштећењима, односно трајним оштећењима, те је у 2016. години евидентирано укупно 159 (70М/89Ж), а у 2017. години 172 (76М/94Ж) дјеце са трајним оштећењима.

Када су у питању социјалне услуге у заједници за дјецу и младе са сметњама у развоју и њихове родитеље, евидентиран је недостатак првенствено услуге која осигурава савјетодавне услуге за дјецу и младе са сметњама у развоју и њихове родитеље, услуге додатне едукације, укључујући и дневно збрињавање.

Када се ради о дјечи са сметњама у менталном здрављу, поменута група дјеце добија услуге у оквиру Центра за ментално здравље који дјелује од 1999. године, у оквиру Дома здравља у Бањој Луци. Центар за ментално здравље спроводи превентивне програме намијењене дјечи као што су: превенција сајбер малтретирања; превенција-сексуално и репродуктивно здравље као дио менталног здравља; превенција вршњачког насиља; технике рјешавања конфликта; превенција зависности о друштвеним мрежама; трема и школска фобија, те превенција ризичног сексуалног понашања у адолесценцији. У периоду 1.01-31.3.2017. године, Центар је пружио услуге за укупно 4.554 корисника од чега је **766 (362М/404Ж) малољетних лица**, уз напомену да је **највећи број дјеце узраста од 0 – 6 година (346)**. У поменутом периоду евидентирано је укупно 12 дјеце/младих ометених у физичком и психичком развоју која су прошла процес разврставања, као и 43 дјеце/младих за које се сумња да имају одређене сметење у физичком и психичком развоју. У оквиру овог центра пружају се услуге од стране дјечијег психијатра, како за дјецу из Бање Луке тако и за дјецу сусједних општина и шире бањалучке регије, што указује на то да се подаци о броју дјеце са психичким сметњама и психијатријским обољењима не могу узети као релевантни за град Бања Лука. Дјеца са сметњама у развоју се медицински обраде у ЈЗУ „Дому здравља“ и упуте у ЈУ ЦСР ради процјене потреба и усмјеравања дјеце и омладине са сметњама у развоју. ЦЗМЗ сарађује са другим установама и даје приједлоге за разврставање дјеце, приједлог начина образовања, а остварује контакте и планира заједничке активности са образовним установама, те пружа услуге штићеницима Дома за дјецу без родитељског старања и штићеницима сигурне куће.

У циљу унапређења услуга за дјецу и младе са сметњама у развоју и њихове родитеље, при ЈУ ЦСР Бања Лука успостављено је *Савјетовалиште за дјецу и омладину са сметњама у развоју* и њихове родитеље уз финансијску подршку УНИЦЕФ-а, уз напомену да се након истека пројекта очекује одрживост Савјетовалишта, које би требало наставити са пружањем услуге успостављене током посебно усмјереног пројекта. Планирано је да се до краја реализације ПУП-а обухвати укупно **108 (44М/64Ж) директних корисника услуга Савјетовалишта**, од чега је 30 (14М/16Ж) дјеце са сметњама у развоју и 60 (30М/30Ж) њихових родитеља, те 18 (0М/18Ж) професионалаца који ће бити укључени у доедукацију.

2. Дјеца без адекватног родитељског старања

Због осјетљивости проблематике дјеце без адекватног родитељског старања, постоји потреба да се поменутој маргинализованој групи посвети више пажње, првенствено када се ради о стручној подршци професионалаца, укључујући и активности на превенцији раздвајања породица. Остављена, напуштена дјеца од једног, а нарочито од оба родитеља, дјеца родитеља који се разводе, убрајају се у ризичне групе које су осјетљивије и тиме имају већу могућност да буду изложена асоцијалном понашању, иако то није потврђено правило. Ризик враћања у своју, а ипак „туђу“ средину, даје често разне показатеље ризичног понашања дјетета. Припадност различитој етничкој или националној скупини може допринијети друштвеном и социјалном искључивању неке особе, нарочито дјетета. Групација дјеце под ризиком од искључености није постављена као коначан параметар, те се њихова искљученост показује само када се утврди да облик и обим њихове заштите није адекватан, или од стране родитеља, или је изостала друштвена реакција с циљем њихове заштите.

Закључујемо да у односу на презентоване информације можемо идентификовати групацију дјеце под ризиком од искључења, као што су: дјеца под утицајем комбинованих фактора ризика (дијете без родитељског старања и дијете са поремећајем у понашању и емоцијама), припадници етничких и националних мањина, дјеца расељених особа и избјеглица, дјеца у институцијама, дјеца са сметњама у развоју и др., што не значи да ову дјецу треба аутоматски сврставати у категорију социјално искључене дјеце, поготово ако је брига о њима адекватна. Потребно је узети у обзир и одређена питања која могу утицати на идентификовање степена искључености дјетета. Наглашавамо да се статус угрожености дјетета не оцјењује само према захтјевима физичке сигурности или према томе да ли је ријеч о дојенчету или дјетету потпуно овисном о некоме, него и према броју осталих фактора који су наведени у овом документу. Без обзира на доб дјетета, угроженост се, такође, процјењује и према менталном стању дјетета, врсти и степену физичког онеспособљења дјетета, беспомоћности, немогућности да се одбрани, болести и сл. Уколико породична и друштвена интервенција изостане у својим мјерама, услугама и пружању социјалне сигурности дјетету под ризиком од социјалне искључености, можемо закључити да је дијете социјално искључено.

Према евиденцији ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука, у 2016. години у другу породицу било је смјештено укупно 92 (47М/45Ж) малољетна лица, од чега је 79 (40М/39Ж) било смјештено у хранитељске породице и 13 (7М/6Ж) дјеце смјештено је у сродничке породице. У **2017. години у другу породицу било је смјештено укупно 85 (43М/42Ж) малољетних лица**, од чега је 73 (37М/36Ж) било смјештено у хранитељским породицама и 12 (6М/6Ж) дјеце смјештених у сродничке породице.

По подацима ЈУ ЦСР Бања Лука, у 2016. години у установу социјалне заштите било је смјештено укупно 28 (17М/11Ж) малољетних лица. Када се ради о смјештају малољетних лица у установу социјалне заштите у 2017. години, по евиденцији Центра, смјештено је

укупно 28 (14М/11Ж) дјеце и младих, од чега је 22 (11М/11Ж) смјештено у Дјечији дом „Рада Враћешевић“ и 3 (3М/0Ж) смјештено у Дјечије село мира – Турија.

Када се ради о дјечи и младима без адекватног родитељског старања, важно је истаћи да је на евиденцији ЈУ ЦСР у 2016. години евидентирано укупно 37 (25М/12Ж) одгојно занемарених малољетних лица. До краја марта 2017. године, евидентирано је укупно **26 (25М/1Ж) одгојно занемарених малољетних лица**, уз напомену да је за 14 (13М/1Ж) малољетника изречена мјера појачаног надзора, за 9 (9М/0Ж) изречена одгојна мјера, те је за 3 (3М/0Ж) изречен појачан надзор родитеља.

Када се ради о малољетним лицима са друштвено негативним понашањем, у 2016. години евидентирана су укупно 94 (79М/15Ж) случаја, док је до краја марта 2017. године евидентирано 71 (61М/10) малољетно лице са друштвено негативним понашањем. Од укупно евидентираних случајева, највећи број се односи на казнена дјела, тако да је до краја марта 2017. године евидентирано 41 (39М/2Ж) малољетно лице које је починило казнено дјело.

Поузданих података о дјечи која су у ризику од раздвајања нема, између осталог због тога што се ради о једној групи која је хетерогена и у њу се врло често убрајају и групе дјеце као што су дјеца која живе у поремећеним породичним односима, најчешће узрокованим радним статусом родитеља (незапосленост оба родитеља), дјеца разведених родитеља, дјеца рођена изван брачне заједнице, дјеца самохраних родитеља и дјеца са сметњама у развоју.

Поред бројчаних показатеља, који се користе као индикатори за праћење остваривања права у области социјалне и дјечије заштите, ЈУ „Центар за социјални рад“ није прикупљао никакве друге показатеље за ову групу дјеце. Међутим, увидом у секторске упитнике других институција и организација у систему социјалне заштите и инклузије на подручју града, Комисија за социјалну заштиту и инклузију дјеце и њихових породица у граду Бањој Луци одлучила је да ову групу дјеце стави као једну од двије приоритетно социјално искључене групе, јер се показује да је ова група дјеце у великом ризику од социјалног искључивања и социјалне изолације међу вршњацима, те да се чешће нађу у улогама жртве насиља у односу на осталу дјецу.

Како се не располаже детаљним подацима који би дали ближи увид у постојеће стање ове социјално искључене групе, Комисија и Оперативни тим града Бања Лука одлучили су да у оквиру израде *Програма развоја социјалне заштите за период 2018-2020. године*, планирају активности којима би се детаљније истражила ситуација у којој се налазе дјеца без адекватног родитељског старања, кроз спровођење истраживања и мапирања услуга које постоје и које недостају у локалној заједници, а које су усмјерене на дјецу без адекватног породичног старања. Поред овог истраживања, Комисија и Оперативни тим радиће на реализацији активности које ће дати бољи увид у узроке проблема са којима се суочавају дјеца без адекватног родитељског старања, те ће на основу резултата тих истраживања планирати и евенуалне активности како би се унаприједио статус и приступ правима и услугама за дјецу без адекватног родитељског старања у граду Бањој Луци.

У складу са претходно наведеним, важно је напоменути да дјеца без адекватног родитељског старања, као друга приоритетна социјално искључена група, нису даље анализирана кроз анализу ситуације, али ће се активности, које ће бити усмјерене на истраживање ситуације дјеце без адекватног родитељског старања, планирати у оквиру Програма развоја социјалне заштите.

3. Пунољетна лица са проблемима у менталном здрављу

Према подацима који су прикупљени помоћу секторских упитника као инструмента за прикупљање података, а када се ради о броју пунољетних лица са проблемима у менталном здрављу, према подацима ЈУ ЦСР Бања Лука у 2016. години евидентирано је укупно 776

(405M/371Ж) таквих корисника, уз напомену да је у 2017. години, и то до 30.09.2017. године, дошло до знатног повећања броја пунољетних лица са проблемима у менталном здрављу, те је у евиденцији Центра **887 (427M/460Ж) пунољетних лица са проблемима у менталном здрављу.**

Лица са проблемима у менталном здрављу остварују и право на дневно збрињавање. Иако постоји широк спектар права и услуга за ову подкатегорију, постоји отежавајућа околност која отежава њихов самосталан боравак у заједници. Отежавајућа околност је што већи број тих лица живе сама, без подршке сродника, те због нередовног кориштења терапије, често имају потешкоће у самосталном функционисању, а посебно када такво стање траје дужи временски период и постоји опасност по њихово здравље и здравље околине. У том погледу потребно је интензивирати сарадњу са свим релевантним субјектима заштите, као што су здравствени сектор, полиција, суд и одјељење за инспекцију. Често модели заштите захтијевају хитне и организоване мјере, те је потребно унаприједити систем заштите.

Према подацима Центра за ментално здравље у периоду 1.1-31.3.2017. године, евидентирано је укупно **3.788 (2.067M/1.721Ж) пунољетних лица корисника услуга** Центра за ментално здравље. Највећи број корисника/ца Центра је старосне доби од 35 до 65 година (2.460), затим од 18 до 35 година (891), а најмањи број корисника је пунољетних лица преко 65 година (401).

4. Пунољетна лица са оштећењем у интелектуалном функционисању и вишеструким сметњама

Када се ради о пунољетним лицима са оштећењем у интелектуалном функционисању и вишеструким сметњама, према подацима који су прикупљени и подацима ЈУ ЦСР Бања Лука у 2016. години евидентирана су укупно 382 (210M/172Ж) таква корисника, уз напомену да је у 2017. години, и то до 30.09.2017. године, дошло до повећања броја пунољетних лица са оштећењем у интелектуалном функционисању и вишеструким сметњама, те је у евиденцији Центра **431 (228M/203Ж) пунољетно лице са оштећењем у интелектуалном функционисању и вишеструким сметњама.**

Лица са оштећењем интелектуалног функционисања су корисници права на дневно збрињавање. Ова лица живе у отвореној средини, углавном у породицама са родитељима или породицама сродника. Један број корисника, углавном са најтежим оштећењима у интелектуалном функционисању нису укључени у ванинституционалне моделе збрињавања углавном из разлога недостајуће услуге на локалном нивоу. Током 2015. године, у граду Бањој Луци, престао је са радом дневни центар такве врсте који је имао капацитет за рад са умјерено тешким облицима оштећења у интелектуалном функционисању. Анализирајући укупно ресурсе и потребе, неопходно је организовање и успостављање дневног боравака за лица са тежим и тешким облицима оштећења у интелектуалном функционисању, као превенцију институционализације ових лица.

С обзиром на број проблема и недостатака у области социјалне заштите и инклузије, постојала је потреба за дефинисањем критерија у циљу идентификовања приоритетних проблема с циљем њиховог рјешавања. На основу дефинисаних критерија, имајући у виду тренутно стање на подручју града Бања Лука, у циљу унапређења услуга за одређене маргинализоване групе и организованих и заједнички координисаних активности на нивоу града, када се ради о сарадњи међу секторима, Комисија за социјалну заштиту и инклузију дјецe и њихових породица, одлучила је да се у наредне три године активности у области социјалне заштите и инклузије на нивоу ове локалне заједнице приоритетно усмјере на сљедеће дефинисане маргинализоване групе:

1. Дјеца са сметњама у развоју;
2. Дјеца вез адекватног родитељског старања;
3. Пунољетна лица са проблемима у менталном здрављу и
4. Пунољетна лица са оштећењем у интелектуалном функционисању и вишеструким сметњама.

По окончању Анализе ситуације крајем фебруара 2018. године и на основу резултата исте, која између осталог обухвата дефинисане приоритетне социјално искључене групе, *Комисија за социјалну заштиту и инклузију дјеце и њихових породица у граду Бањој Луци* је уз подршку Тима израдила детаљан програм развоја за 2018-2020. годину, чија реализација ће омогућити већи степен задовољења приоритетних потреба дефинисаних маргинализованих група.

3. ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА РАЗВОЈА

С обзиром на дефинисане приоритетне проблеме, основни циљеви овог Програма развоја су:

1) Унаприједити постојеће и успоставити адекватне услуге и механизме сарадње, који ће допринијети већој и квалитетнијој укључености дјеце и младих са потешкоћама у физичком и психичком развоју и њихових породица у локалну заједницу;

2) Унаприједити постојеће и успоставити адекватне услуге савјетовања и стручног рада са дјецом и младима без адекватног родитељског старања и њиховим родитељима/старатељима;

3) Унаприједити постојеће и успоставити адекватне услуге савјетовалишта и дневног збрињавања за пунољетна лица са проблемима у менталном здрављу, као и механизме сарадње између свих субјеката заштите у локалној заједници и

4) Унаприједити постојеће и успоставити адекватне услуге стручног рада кроз услуге дневног збрињавања и становања уз подршку за пунољетна лица са оштећењем у интелектуалном функционисању и вишеструким сметњама.

У циљу што успјешније реализације Програма развоја, приликом креирања истог, Комисија је уз подршку Тима дефинисала сљедећи циљ:

5) Осигурати подршку шире друштвене заједнице, али и виших нивоа власти за активности на пољу социјалне заштите и инклузије дефинисаних група.

Овако дефинисани основни циљеви настојаће се остварити низом конкретних мјера усмјерених на постизање сљедећих конкретних/ оперативних циљева:

За основни циљ 1. дефинисани су сљедећи оперативни циљеви:

Циљ 1.1. Дефинисати реферални механизам који ће омогућити да се утврди тачан број дјеце и младих са потешкоћама у развоју, путем прикупљања података на терену, како би се могло прићи рјешавању проблема са којима се ове рањиве групе суочавају (социјална искљученост, те физичка и информативна неприступачност већине јавних услуга на подручју града Бања Лука);

Циљ 1.2. Ојачати капацитете свих локалних институција/организација укључених у систем социјалне заштите и инклузије дјеце и младих са потешкоћама у развоју на подручју града Бања Лука; дефинисати механизме међусобне сарадње у процесу пружања стручних и савјетодавних услуга корисницима, те упућивање и праћење напретка сваког појединачног случаја, укључујући рану детекцију и интервенцију дјеце предшколске доби;

Циљ 1.3. Успоставити и унаприједити постојеће механизме којима ће се интензивирати и побољшати сарадња свих локалних институција са родитељима, посебно када је ријеч о родитељима дјецe и младих са потешкоћама у развоју, ради јачања свијести о потреби и предностима процјене способности и усмјеравања, те начинима поступања са овом групом дјецe имајући у виду најбољи интерес малољетних лица и обезбјеђивање услова за оптималан развој у складу са њиховим могућностима.

За основни циљ 2. дефинисани су сљедећи оперативни циљеви:

Циљ 2.1. Дефинисати реферални механизам који ће омогућити да се утврди тачан број дјецe и младих без адекватног родитељског старања, путем истраживања и прикупљања података у сарадњи са институцијама/организацијама о овим категоријама становништва;

Циљ 2.2. Ојачати капацитете свих локалних институција/организација укључених у систем социјалне заштите и инклузије на подручју града Бања Лука и дефинисати механизме међусобне сарадње у процесу пружања адекватних стручних и савјетодавних услуга дјеци која су без адекватног родитељског старања, те родитељима у циљу јачања родитељских капацитета;

Циљ 2.3. Ојачати институције и унаприједити услуге у заједници на начин да се оснаже капацитети препознавања дјецe у ризику, са посебним фокусом на услуге савјетовања родитеља и дјецe без адекватног родитељског старања.

За основни циљ 3. дефинисани су сљедећи оперативни циљеви:

Циљ 3.1. Дефинисати реферални механизам који ће омогућити да се утврди тачан број пунољетних лица са проблемима у менталном здрављу, како из евиденције ЦСР тако и Центра за ментално здравље, а како би се могло прићи рјешавању проблема.

Циљ 3.2. Ојачати капацитете свих локалних институција/организација укључених у систем социјалне заштите и инклузије на подручју града Бања Лука; дефинисати механизме међусобне сарадње у процесу пружања стручних и савјетодавних услуга корисницима, те упућивање и праћење напретка сваког појединачног случаја, укључујући благовремену интервенцију.

Циљ 3.3. Успоставити и унаприједити постојеће механизме којима ће се интензивирати и побољшати сарадња свих локалних институција, посебно када се ради о пунољетним лицима са проблемима у менталном здрављу која живе у породицама са дјецом, ради јачања свијести о потреби и предности рехабилитације, те јачања породице у циљу усвајања знања и вјештина које доприносе побољшању здравственог стања лица са проблемима у менталном здрављу.

За основни циљ 4. дефинисани су сљедећи оперативни циљеви:

Циљ 4.1. Ојачати капацитете свих локалних институција/организација укључених у систем социјалне заштите и инклузије на подручју града Бања Лука; дефинисати механизме међусобне сарадње у процесу пружања стручних и савјетодавних услуга пунољетним лицима са оштећењем у интелектуалном функционисању и вишеструким сметњама, те упућивање и праћење сваког појединачног случаја, укључујући интервенцију.

Циљ 4.2. Успоставити и унаприједити постојеће механизме којима ће се интензивирати и побољшати сарадња свих локалних институција, посебно када се ради о пунољетним лицима са вишеструким сметњама која живе у породицама са дјецом, ради јачања свијести о потреби и предности рехабилитације, те јачања породице у циљу усвајања знања и вјештина које доприносе побољшању здравственог стања пунољетног лица са оштећењем у интелектуалном функционисању и вишеструким сметњама.

За основни циљ 5. дефинисани су сљедећи оперативни циљеви:

Циљ 5.1. Интензивирати сарадњу локалних институција/организација са приватним сектором и медијима на питањима од значаја за социјалну заштиту и инклузију дефинисаних

група и укључити већи број грађана, посебно младих и особа из околних МЗ града Бања Лука, у активности јачања социјалне заштите и инклузије приоритетних група.

Циљ 5.2. Осигурати континуиран рад Комисије и Тима.

Циљ 5.3. Осигурати подршку свих нивоа власти за активности преузете у оквиру овог Програма развоја.

4. ОЧЕКИВАНИ ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

У циљу реализације активности Програма развоја у трогодишњем периоду, очекивани извори финансирања су сљедећи:

- Град Бања Лука;
- Министарство здравља и социјалне заштите РС;
- Министарство просвјете и културе РС;
- Министарство породице, омладине и спорта РС;
- Јавни фонд за дјечију заштиту РС;
- Међународни и локални донатори;
- Приватни сектор и
- Вјерске заједнице.

5. МОНИТОРИНГ

Мониторинг спровођења активности предвиђених документом *Програм развоја социјалне заштите за период 2018-2020. године* вршиће Комисија уз подршку Тима. Комисија ће редовно информисати начелника Одјељења за културу, туризам и социјалну политику града Бања Лука о реализацији активности и оствареним резултатима, док ће на годишњем нивоу извјештавати градоначелника и Скупштину града Бања Лука.

Приликом вршења мониторинга, Комисија очекује сарадњу свих институција које се баве социјалном заштитом и инклузијом, како на нивоу града Бања Лука, тако и на нивоу ентитета Републике Српске.

6. ПРОГРАМ РАЗВОЈА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ГРАДУ БАЊОЈ ЛУЦИ ЗА 2018-2020. ГОДИНУ

Планиране активности	Носилац активности	Временски оквир	Индикатори реализованих активности	Средства верификације	Извор финансирања
ОСНОВНИ ЦИЉ 1. Унаприједити и успоставити адекватне услуге и механизме сарадње који ће допринијети већој и квалитетнијој укључености дјеце и младих са потешкоћама у развоју и њихових породица у локалну заједницу					
Оперативни циљ 1.1. Дефинисати реферални механизам који ће омогућити да се утврди тачан број дјеце и младих са потешкоћама у развоју, путем прикупљања података на терену, како би се могло прићи рјешавању проблема са којима се ове рањиве групе суочавају (социјална искљученост, те физичка и информативна неприступачност већине јавних услуга на подручју града Бања Лука)					
1.1.1. Покретање активности у циљу да се обезбиди јединствена електронска СЗИ База при Одјељењу за културу, туризам и социјалну политику града Бања Лука, везано за увид у број корисника социјалне заштите и инклузије	Комисија, Тим, УНИЦЕФ, Град Бања Лука	У другој половини 2018. године	Обучени оператери за унос података, Инсталирана СЗИ База у Одјељењу за културу, туризам и социјалну политику града Бања Лука	При Одјељењу за културу, туризам и социјалну политику града Бања Лука успостављена СЗИ База	Донаторска - УНИЦЕФ 1.000,00 КМ
1.1.2. Редовно ажурирање постојећих евиденција о дјечи и младима са потешкоћама у развоју у свим институцијама	Институције у секторима: локална управа, образовни сектор, здравствени сектор, социјални, полиција, правосуђе и организације цивилног друштва	Континуирано током двије године	Успостављене евиденције у појединачним институцијама које редовно ажурирају податке; број евидентираних случајева	Извјештаји о раду институција	Нису потребна средства
1.1.3. Укључивање предједника савјета МЗ у циљу прикупљања података о овим категоријама становништва, првенствено када се ради о руралним дијеловима у којима живе дјеца са сметњама у развоју као и у погледу планирања модела социјалне заштите у заједници	СЗИ Комисија уз подршку Тима, Савјет МЗ, Институције у секторима: локална управа, образовни сектор, здравствени сектор, социјални сектор, полиција, правосуђе и организације цивилног друштва	Континуирано током 2018-2020.	Састанци, дописи, број случајева које пријави МЗ, размијењене друге релевантне информације	Извјештаји, записници са састанака, фотографије	Нису потребна средства
1.1.4. Покретање активности у циљу унапређења услуга у области раног раста и развоја дјеце у циљу ране детекције и ране интервенције	Комисија уз подршку Тима	Током 2019. године	Број састанака представника Комисије и Тима са представницима институција које дјелују у области раног раста и развоја дјеце;	Записници са састанака; дописи, закључци, иницијативе, листа стручњака за додатну едукацију у	Нису потребна средства

			Број стручњака који су додатно едуковани у области раног раста и развоја; покренуте иницијативе за унапређењем постојећих и увођењем нових услуга у области раног раста и развоја дјете;	области раног раста и развоја;	
1.1.5 Обука стручног кадра	ЈУ ЦСР БЛ НВО	2018-2020	Два стручна радника ЈУ ЦСР БЛ укључени у обуку за ране интервенције дјете са сметњама у развоју	Извјештај са обуке, усвојена знања	Буџетска и донаторска средства (УНИЦЕФ и сл)
Оперативни циљ 1.2. Ојачати капацитете свих локалних институција/организација укључених у систем социјалне заштите и инклузије дјете и младих са потешкоћама развоју на подручју града Бања Лука и дефинисати механизме међусобне сарадње у процесу пружања стручних и савјетодавних услуга корисницима, те упућивање и праћење напретка сваког појединачног случаја, укључујући рану детекцију и интервенцију за дјету предшколске доби					
1.2.1. Унаприједити квалитет пружања постојећих услуга који је усклађен са стварним потребама у заједници	ЈУ ЦСР БЛ	2018-2020.	Унапређен квалитет постојећих услуга	Извјештаји са евалуације услуга	Буџетска и донаторска средства (УНИЦЕФ и сл.)
1.2.2. Редовна ревизија свих корисника права и информисање корисника о свим правима која могу остварити у систему социјалне и дјечије заштите	ЈУ ЦСР БЛ Мјесне заједнице	2018-2020.	Сва дјета са сметњама у развоју обухваћена правима из социјалне и дјечије заштите	Спискови корисника ЈУ ЦСР БЛ	Буџетска средства
1.2.3. Наставак спровођења посебно усмјереног пројекта „Успостава Савјетовалишта за дјету и младе са сметњама у развоју и њихове родитеље“ при ЈУ ЦСР Бања Лука, који се имплементирао у периоду 1.09.2017-30.04.2018. године, а наставља почев од 01.5.2018-31.12.2018	ЈУ ЦСР, УНИЦЕФ, Град Бања Лука, Комисија, Тим	01.05.2018- 31.12.2018.	Успостављено Савјетовалиште, опремљено Савјетовалиште, формиран Стручни тим Савјетовалишта, и број остварених корисника како слиједи: 108 (44М/64Ж) директних корисника од чега је 30 (14М/16Ж) дјете са сметњама у развоју и 60 (30М/30Ж) њихових родитеља, те 18 (0М/18Ж) професионалаца који су укључени у дојучување	Извјештаји ЈУ ЦСР везано за рад Савјетовалишта, фотографије, дописи, листе корисника	Буџетска и донаторска средства (УНИЦЕФ)
1.2.4. Обезбиједити наставак пружања успостављених услуга у оквиру Савјетовалишта	ЈУ ЦСР, УНИЦЕФ, Град Бања Лука, Комисија, Тим	2018-2020.	Одлука о наставку финансирања једног социјалног радника, везано за наставак рада у Савјетовалишту након истека ПУП-а	Дописи, закључци	-2018. УНИЦЕФ - Буџетска средства од 2019.
1.2.5. Обука стручног кадра	ЈУ ЦСР БЛ НВО	Током 2018. године	Два стручна радника ЈУ ЦСР БЛ укључени у обуку за ране интервенције дјете са сметњама у развоју	Извјештај са обуке, усвојена знања	Буџетска и донаторска средства (УНИЦЕФ)

Оперативни циљ 1.3. Успоставити и унаприједити постојеће механизме којима ће се интензивирати и побољшати сарадња свих локалних институција са родитељима, посебно када је ријеч о родитељима дјеце и младих са потешкоћама у развоју ради јачања свијести о потреби и предностима процјене способности и усмјеравања, те начинима поступања са овом групом дјеце, имајући у виду најбољи интерес малољетних лица и обезбјеђивање услова за оптималан развој у складу са њиховим могућностима.

1.3.1. Потписивање „Протокола о сарадњи и поступању надлежних институција и организација с циљем унапређења мултисекторалног приступа социјалне заштите и инклузије увођењем рефералног механизма“	Комисија, Тим, потписници Протокола	2018.	Потписан „Протокол о сарадњи и поступању надлежних институција и организација с циљем унапређења мултисекторалног приступа социјалне заштите и инклузије увођењем рефералног механизма“	Дописи, фотографије са потписивања и извјештаји	Нису потребна средства
1.3.2. Праћење примјене „Протокола о сарадњи и поступању надлежних институција и организација с циљем унапређења мултисекторалног приступа социјалне заштите и инклузије увођењем рефералног механизма“ и предлагање у циљу ревидирања истог у случају потребе	Тим, Комисија, потписници Протокола	Од 2018. када се Протокол потпише па у континуитету	Записници са састанака Тима и стручњака везано за примјену „Протокола о сарадњи и поступању надлежних институција и организација с циљем унапређења мултисекторалног приступа социјалне заштите и инклузије увођењем рефералног механизма“	Дописи, фотографије са потписивања и извјештаји са састанака	Нису потребна средства
1.3.3. Израда рефералних планова за дјецу у складу са потписаним Протоколом, и праћење примјене рефералних планова кроз организацију редовних састанака Стручног тима ЈУ ЦСР одговорног за праћење дјеце и омадине са потешкоћама у развоју	ЈУ ЦСР – Стручни радници Центра упослени на рефератима дјеце и омладине са потешкоћама у развоју, потписници Протокола, Тим	Континуирано током двије године	Број израђених рефералних планова, број састанака стручних радника ЈУ ЦСР-а и представника институција, потписница Протокола, број одржаних састанака Тима	Реферални планови за дјецу која су прошла процес развраставања код ЈУ ЦСР, записници са састанака стручних радника Центра и представника институција потписница Протокола, записници са састанака Тима	Нису потребна средства
1.3.4. Анализа примјене „Протокола о сарадњи и поступању с циљем праћења адекватне примјене рефералног механизма“ и креирања приједлога за унапређење услуга за дјецу и омладину са потешкоћама у развоју у граду Бањој Луци	ЈУ ЦСР – Стручни радници Центра упослени на рефератима за дјецу и омладину са потешкоћама у развоју Тим	Континуирано током двије године	Број састанака стручних радника ЈУ ЦСР и Тима	Извјештаји о резултатима анализе примјене Протокола о сарадњи и поступању; Записници са састанака стручних радника ЈУ ЦСР и Тима	Нису потребна средства
1.3.5. У складу са потребама, ревидирање Протокола о сарадњи и поступању институција на локалном нивоу у складу са већ успостављеним добрим праксама	Тим уз подршку Комисије	У складу са потребама, у току 2019. године	Број одржаних састанака Тима, препоруке на тему могућих измјена	Записници са састанака, дописи и урађене измјене на протоколу	Нису потребна средства

локалних институција, како би се прецизно дефинисале већ успостављене линије комуникације и облици сарадње и оомогућило праћење примјене					
ОСНОВНИ ЦИЉ 2. Унаприједити и успоставити адекватне услуге савјетовања и стручног рада са дјецом и младима без адекватног родитељског старања и њиховим родитељима/старатељима					
Оперативни циљ 2.1. Дефинисати реферални механизам који ће омогућити да се утврди тачан број дјеце и младих без адекватног родитељског старања, путем истраживања и прикупљања података у сарадњи са институцијама/организацијама о овим категоријама становништва					
2.1.1. Редовно ажурирање постојећих евиденција у свим институцијама везано за број дјеце без адекватног родитељског старања	Комисија уз подршку институција на подручју Града: Градска управа, социјални и образовни сектор;	Континуирано током двије године	Успостављене евиденције у појединачним институцијама које се редовно ажурирају; број евидентираних случајева у свакој од њих	Извјештај о раду институција, увид у евиденције о броју дјеце без адекватног родитељског старања;	Нису потребна средства
2.1.2. Успоставити сарадњу између различитих сектора и институција како би се оснажили механизми детекције, праћења и подршке за дјецу у ризику и дјецу која долазе из породица у ризику;	Комисија/Тим уз подршку институција на подручју Града: предшколске установе, школе, здравствени сектор;	Континуирано током двије године	Број састанака између различитих сектора, број случајева који су укључени у механизам праћења и подршке;	Записници са састанака, извјештаји о пруженим услугама за дјецу и породице који су у ризику;	Нису потребна средства
2.1.3. Подстицање сарадње и размјена информација између институција кроз потписивање адекватних Протокола	Комисија, Тим, професионалци различитих институција	Континуирано током двије године	Састанци Комисије и Тима, састанци појединих институција, дописи, размјена информација, креирање Протокола о сарадњи и поступању по потреби	Извјештаји, записници са састанака, у односу на потребе креирани и потписани Протоколи о сарадњи и фотографије	Нису потребна средства
2.1.4. Редовно ажурирање СЗИ Базе података на нивоу Града, везано за малолетне особе без адекватног родитељског старања – дјецу у ризику и породице у ризику - уз прикупљене податке достављене од стране институција/организација	Комисија, Тим, уз подршку других институција и организација са подручја Града	Континуирано током двије године	Успостављена СЗИ База у којој су евидентирани сви случајеви и која омогућава праћење свих случајева; број евидентираних случајева у СЗИ Бази	Ажурирана база података која се редовно ажурира, а када се ради о броју дјеце без адекватног родитељског старања	Нису потребна средства
Оперативни циљ 2.2. Ојачати капацитете свих локалних институција/организација укључених у систем социјалне заштите и инклузије на подручју Града Бања Лука и дефинисати механизме међусобне сарадње у процесу пружања адекватних стручних и савјетодавних услуга корисницима					
2.2.1. Едукација стручног особља у образовним институцијама и Центру за социјални рад за препознавање и савјетодавно терапијски рад са дјецом и породицама у ризику	Комисија/Тим уз подршку институција Града	Континуирано током двије године;	Број стручног особља за едукацију; број радионица/тренинга/семинара/обука којима су присуствовали стручни радници;	Листа стручњака, извјештаји са едукација, фотографије и спискови и сл.	Буџетска средства Донаторска средства

2.2.2. Предузимање активности постојећих тимова помоћи у кући, како би се омогућиле услуге у домаћинствима, у случају да за исте постоји потреба код одређеног броја дјеце у ризику и породица у ризику прије изрицања и док траје мјера појачаног надзора над вршењем родитељског права	Комисија, Тим, Дом здравља, Полиција, ЈУ ЦСР;	Континуирано током двије године	Састанци комисије, израђени дописи, препоруке и израђени приједлози пројеката	Записници са састанака, закључци, дописи, листа упућених пројектних приједлога према донаторима	Буџетска средства Донаторска средства
2.2.3. Организовати индивидуалне и групне обуке/едукације за родитеље/старатеље из породица у ризику а у циљу њиховог оснаживања како би се радило на превенцији одвајања дјеце из породица	Комисија, Тим, Центар за ментално здравље, ЈУ ЦСР, Полиција, уз подршку других стручњака из ове области	Континуирано током двије године	Организација радионица, тренинга, семинара, број пружених услуга везано за индивидуалну едукацију родитеља/старатеља из породица у ризику од раздвајања	Фотографије, записници, извјештај о пруженим услугама везано за индивидуалну и групну едукацију родитеља/старатеља	Буџетска средства Донаторска средства
Оперативни циљ 2.3. Побољшати приступачност постојећих услуга у заједници за ове категорије становништва, првенствено када се ради о савјетовању родитеља дјеце у циљу превенције одвајања дјеце из породица					
2.3.1. Израдити План активности за интегрисање услуга у заједници за рад са породицама у ризику како би се спријечило или умањило одвајање дјеце из породица	Комисија, Тим, Градска управа, Дом здравља, Полиција, школе, предшколске установе, Орг. цивилног друштва	У току 2019. године	Број састанака Комисија, Тима са представницима институција Града; израђен План активности	Записници са састанака, извјештај о реализацији плана активности	Нису потребна средства
2.3.2. Формирати Радне групе за рад на превенцији одвајања дјеце из породица, смањења ризика у породицама и код дјеце	Комисија, Тим, уз подршку стручњака из других институција	У току 2019. године	Одлука о именовању Радне групе, број одржаних састанака, план рада Радне групе	Записници са састанака Радне групе, извјештај о реализацији плана рада	Нису потребна средства
2.3.3 Развој хранитељства кроз промоцију	Министарство здравља и социјалне заштите ЈУ ЦСР БЛ НВО	Континуирано	- Имплементација Плана промоције у сарадњи са Министарством здравља и социјалне заштите РС	Медијски наступи, Промотивни материјали	Министарство здравља и социјалне заштите, донатори
2.3.4 Јачање подршке породицама	Комисија, Тим, ЈУ ЦСР БЛ, невладине организације	Континуирано 2018-2020.	- Едукација стручних радника, - Повећан број корисника савјетодавно терапијског рада у циљу превенције издвајања дјеце из породица, - Припрема дјеце и омладине за излазак из дома кроз оснаживање дјетета, биолошке и проширене породице укупне социјалне мреже - Стипендије додијелене на основу соц. статуса	Спроведени програми едукације стручног кадра, Родитељи и дјеца укључени у савјетодавни, индивидуални и групни рад, смањен број издвајања дјеце из породица. Рјешења о додјели стипендија (корисници сталне новчане помоћи).	Буџетска средства Донаторска средства

2.3.4. Унапређење постојећих услуга у заједници а посебно превентивних програма дневног збрињавања дјеце	ЈУ ЦСР БЛ НВО	Континуирано 2018-2020.	Израђен индивидуални план заштите дјетета	Број дјеце укључене у дневни центар, извјештаји о реализацији индивидуалног плана третмана дјетета	Буџетска средства Донаторска средства
3.4.4. Јачање старатељске заштите дјеце без родитељског старања у Граду Бањој Луци	ЈУ ЦСР БЛ	2018-2020.	Унаприједити сарадњу са старатељима и побољшати капацитете старатељске заштите	Извјештаји о спроведеним ревизијама, извјештај о броју лица стављених под старатељство	Нису потребна средства

ОСНОВНИ ЦИЉ 3. Унаприједити постојеће и успоставити адекватне услуге савјетовалишта и дневног збрињавања за пунољетна лица са проблемима у менталном здрављу

Оперативни циљ 3.1. Дефинисати реферални механизам који ће омогућити да се утврди тачан број пунољетних лица са проблемима у менталном здрављу, како из евиденције ЦСР тако и Центра за ментално здравље, а како би се могло прићи рјешавању проблема.

3.1.1. Успоставити заједничку базу података између сектора социјалне и здравствене заштите, као и сектора стамбених и комуналних послова о пунољетним лицима са проблемима у менталном здрављу	Комисија, Тим, Градска управа, Дом здравља, невладине организације	У 2018. години	Организација заједничких састанака надлежних институција и служби Града, успостављена база података	Записници са састанака, дописи, евиденције корисника из базе података	Нису потребна средства
--	--	----------------	---	---	------------------------

Оперативни циљ 3.2. Ојачати капацитете свих локалних институција/организација укључених у систем социјалне заштите и инклузије на подручју града Бања Лука; дефинисати механизме међусобне сарадње у процесу пружања стручних и савјетодавних услуга корисницима, те упућивање и праћење напретка сваког појединачног случаја, укључујући благовремену интервенцију.

3.2.1. Израдити и потписати неопходне протоколе о сарадњи и поступању између надлежних институција у циљу осигурања благовремене и адекватне подршке за ову категорију становништва	Тим уз подршку Комисије и стручњака из служби Градске управе и Дома здравља	У 2018. години	Организација заједничких састанака, израђен и потписан Протокол о сарадњи и поступању;	Записници са састанака, дописи, Протокол о сарадњи и поступању	Нису потребна средства
3.2.2. Формирати интерсекторску Радну групу за интервенције и подршку пунољетним лицима са проблемима у менталном здрављу	Комисија/Тим, уз подршку професионалаца из Градске управе	У 2018. години	Одлука о формирању интерсекторске Радне групе, број заједничких састанака, план рада Радне групе;	Записници са састанака, извјештај о реализацији плана рада Радне групе;	Нису потребна средства
3.2.3. Јачање кадровских капацитета кроз едукацију особља	ЈУ ЦСР БЛ Невладине организације пружаоци услуга у заједници	2018-2019.	Реализација усмјерених обука намијењених унапређењу стручних знања у раду са лицима са проблемима у менталном здрављу	Извјештаји са обука, спискови	Буџетска Донаторска средства

Оперативни циљ 3.3. Успоставити нове и унаприједити постојеће механизме којима ће се интензивирати и побољшати сарадња свих локалних институција, посебно када се ради о пунољетним лицима са проблемима у менталном здрављу која живе у породицама са дјецом, ради јачања свијести о потреби и предности рехабилитације, те јачања породице у циљу усвајања знања и вјештина које доприносе побољшању здравственог стања лица са проблемима у менталном здрављу. Јачање мреже подршке и за лица која живе у самачким домаћинствима

3.3.1. Успостављање услуга савјетовалишта и дневног збрињавања за пунољетна лица са проблемима у менталном здрављу;	Комисија, Тим, ЈУ ЦСР, Дом здравља, Град, НВО	У току двије године	Заједнички радни састанци, покренуте иницијативе за успостављање услуга савјетовалишта и дневног збрињавања, број израђених пројектних приједлога	Записници са заједничких састанака, дописи, пројектни приједлози, листа донатора којима су упућени пројектни приједлози, одлуке о додјели средстава	Буџетска Донаторска средства
3.3.2. Организовати едукације, предавања и обуке за чланове породица у циљу оснаживања породичне подршке за ова лица	Комисија, Тим, ЈУ ЦСР, Дом здравља, Град, НВО	Континуирано 2018-2020.	Број организованих едукација, предавања и обука, број учесника, број стручњака који су радили едукације, број заједничких састанака Комисије, Тима и стручњака у циљу планирања радионица;	Записници са састанака, дописи, фотографије, листе учесника, списак предавача;	Буџетска Донаторска средства
Оперативни циљ 3.4. Унаприједити ниво социјалне и дјечије заштите путем информисања о правима, омогућавању остваривања права свим лицима која нису у могућности да самостално брину о себи, јачање старатељске заштите у Граду Бањој Луци те јачање постојећих и иницирање нових услуга					
3.4.1 Информисање корисника о свим правима из социјалне дјечије заштите и омогућавање остваривање истих свим лицима која нису у могућности да самосталну брину о својим правима и интересима	ЈУ ЦСР БЛ Град Мјесне заједнице	Континуирано 2018-2020.	Теренске посјете, састанци у мјесним заједницама, информативне емисије	Извјештаји са терена, записници са састанака, анализа броја корисника	Буџетска средства
3.4.2 Унапређење квалитета постојећих услуга у заједници за лица са проблемима у менталном здрављу (помоћ у кући, персонална асистенција, дневно збрињавање, јавна кухиња, здравствено осигурање)	ЈУ ЦСР БЛ Град НВО	Континуирано 2018-2020.	Реализација постојећих одлука о проширеним правима и њихово усклађивање са потребама, редовни надзори и евалуација	Извјештаји са евалуације, извјештаји о раду, извјештаји са надзора	Буџетска Донаторска средства
3.4.3. Успостављање услуге становања уз подршку за лица са проблемима у менталном здрављу	Град ЈУ ЦСР БЛ НВО	2019-2020.	Одлука о усвајању и финансирању пилот пројекта и Одлука о проширеном праву из социјалне заштите	Број корисника, извјештаји о раду, извјештаји са евалуације	Буџетска Донаторска средства
3.4.4. Јачање старатељске заштите у граду Бањој Луци за лица под старатељством	ЈУ ЦСР БЛ	2018-2020.	Унаприједити сарадњу са старатељима и побољшати капацитете	Извјештаји о спроведеним ревизијама, извјештај о броју лица стављених под старатељство	Нису потребна средства
3.4.5. Развијање програма смањења стигме према лицима са проблемима у менталном здрављу	Град НВО ЈУ ЦСР БЛ Дом здравља	Континуирано	Израдити програме за смањење стигме и дискриминације и поштовање људских права лица са проблема у менталном здрављу	Извјештаји о реализацији активности Медијски наступи	Буџетска Донаторска средства
ОСНОВНИ ЦИЉ 4. Успоставити нове и унаприједити постојеће услуге стручног рада за пунољетна лица са оштећењем у интелектуалном функционисању и вишеструким сметњама.					

Оперативни циљ 4.1. Ојачати капацитете свих локалних институција/организација укључених у систем социјалне заштите и инклузије на подручју града Бања Лука; дефинисати механизме међусобне сарадње у процесу пружања стручних и савјетодавних услуга пунољетним лицима са оштећењем у интелектуалном функционисању и вишеструким сметњама, те упућивање и праћење сваког појединачног случаја, укључујући интервенцију.					
4.1.1. Формирање интересекторске Радне групе за планирање активности и координацију рада професионалаца из различитих институција у раду са пунољетним лицима са оштећењем у интелектуалном функционисању	Комисија, Тим, Град, уз подршку осталих институција система подршке за ова лица	2018/2019.	Одлука о формирању Радне групе, план рада Радне групе, број одржаних састанака	Контакт листа чланова Радне групе, записници са састанака, извјештај о раду Радне групе	Нису потребна средства
4.1.2. Израда процедура упућивања и праћења сваког појединачног случаја, са пруженим интервенцијама од стране сваке институције која је укључена у подршку	Комисија, Тим, Радна група	2019.	Број састанака Радне групе и чланова/ица Комисије и Тима; број корисника, израђене процедуре	Записници са заједничких састанака; листа корисника, потписане процедуре о упућивању и пружању интервенција	Нису потребна средства
4.1.3. Едукација стручњака запослених у институцијама за рад са пунољетним лицима са оштећењима у интелектуалном функционисању	Комисија, Тим, Радна група,	Континуирано током двије године	Број стручњака за едукацију, број организованих едукација, тренинга, обука и семинара	Списак стручњака који су похађали едукације, извјештаји са едукација, фотографије, снимци, и сл.	Буџетска и донаторска средства
Оперативни циљ 4.2. Успоставити нове и унаприједити постојеће услуге, као и механизме којима ће се интензивирати и побољшати сарадња свих локалних институција, посебно када се ради о пунољетним лицима са вишеструким сметњама која живе у породицама са дјецом, ради јачања свијести о потреби и предности рехабилитације, те јачања породице у циљу усвајања знања и вјештина које доприносе побољшању здравственог стања пунољетног лица са оштећењем у интелектуалном функционисању и вишеструким сметњама.					
4.2.1. Организација активности које су усмјерене на психосоцијалну подршку породицама са дјецом у којима живе пунољетна лица са оштећењима у интелектуалном функционисању	Комисија, Тим, Радна група, ЈУ ЦСР БЛ, НВО	Континуирано током двије године	Број мјера активне подршке које су пружене породицама; број организованих активности са циљем психосоцијалне подршке овим породицама; број заједничких састанака; број написаних захтјева за финансијском подршком, број написаних пројектних приједлога и покренутих иницијатива;	Записници са састанака, дописи, пројектни приједлози, извјештаји о пруженим активним мјерама подршке, извјештај о организованим услугама психосоцијалне подршке; листа корисника, фотографије, евиденције о корисницима, и сл.	Буџетска и донаторска средства
4.2.2. Информисање корисника о свим правима из социјалне дјечије заштите и омогућавање остваривање истих свим лицима која нису у могућности да самосталну брину о својим правима и интересима	ЈУ ЦСР БЛ Град Мјесне заједнице	Континуирано 2018-2020.	Теренске посјете, састанци у мјесним заједницама, информативне емисије	Извјештаји са терена, записници са састанака, анализа броја корисника	Буџетска средства
4.2.3. Улагање у квалитет постојећих услуга у заједници за лица са вишеструким сметњама (помоћ у кући, персонална асистенција, дневно збрињавање, јавна кухиња, здравствено осигурање)	ЈУ ЦСР БЛ Град НВО	Континуирано 2018-2020.	Реализација постојећих одлука о проширеним правима и њихово усклађивање са потребама, редовни надзори и евалуација	Извјештаји са евалуације, извјештаји о раду, извјештаји са надзора	Буџетска и донаторска средства

4.2.4. Успостављање услуге становања уз подршку за лица са оштећењем у интелектуалном функционисању и вишеструким сметњама	Град ЈУ ЦСР БЛ НВО	2019-2020.	Одлука о усвајању и финансирању пилот пројекта и Одлука о проширеном праву из социјалне заштите	Број корисника, извјештаји о раду, извјештаји са евалуације	Буџетска Донаторска средства
4.2.5. Успостављање услуге дневног збрињавања за омладину и одрасла лица са вишеструким сметњама	Град ЈУ ЦСР БЛ НВО	2018.	Поступање у складу са законом о социјалној заштити – дневно збрињавање	Рјешења о признавању права на дневно збрињавање, извјештаји евалуације	Буџетска Донаторска средства
4.2.6 Успостављање услуга за лица са оштећењем слуха и говора	НВО Град	2019-2020.	Омогућити комуникацију лицима са оштећењем слуха	Извјештај о реализацији пројектних активности, заговарање и иницијативе за нове услуге за лица са оштећењима слуха и говора	Донаторска средства

ОСНОВНИ ЦИЉ 5. Осигурати подршку шире друштвене заједнице, али и виших нивоа власти за активности на пољу социјалне заштите и инклузије дефинисаних група.

Оперативни циљ 5.1. Интензивирати сарадњу локалних институција/организација са приватним сектором и медијима по питањима од значаја за социјалну заштиту и инклузију дефинисаних група и укључити већи број грађана, посебно младих и особа из удаљенијих МЗ града Бања Лука, у активности јачања социјалне заштите и инклузије приоритетних група

5.1.1. Промотивне активности у локалним институцијама и друштву ради разбијања предрасуда о дјечи и младима са сметњама у развоју и дјеце без адекватног родитељског старања, као и промоција позитивних примјера инклузије из праксе и особа са инвалидитетом	Град ЈУ ЦСР БЛ НВО	Континуирано током двије године	Број организованих едукација, број радио емисија, број одштампаних и дистрибуираних летака	Организација семинара, радионица, радио емисија, промотивни леци, предавања, записници са састанака, фотографије, извјештаји о раду	Буџетска и донаторска средства
5.1.2. Организовати медијске кампање ради подизања свијести о положају родитеља и малољетних особа са потешкоћама у развоју, те дјеце без адекватног родитељског старања, првенствено када се ради о дјечи предшколског узраста, а у циљу подизања свијести шире јавности и подстицања солидарности и дијалога	Град ЈУ ЦСР БЛ НВО	Континуирано 2018-2020.	Број организованих едукација, број радио емисија, број одштампаних и дистрибуираних летака	Организовани семинари, радионице, радио емисије, одштампани промотивни леци, извјештај са одржаних предавања, фотографије, листе учесника са предавања и семинара	Буџетска и донаторска средства
5.1.3. Организација промотивних активности у циљу информисања локалних заједница о изазовима и потешкоћама са којима се сусрећу пунољетна лица са проблемима у менталном здрављу и пунољетна лица са потешкоћама у интелектуалном функционисању;	Град ЈУ ЦСР БЛ НВО	Континуирано 2018-2020.	Број организованих едукација, број радио емисија, број одштампаних и дистрибуираних летака	Организација семинара, радионица, радио емисија, промотивни леци, предавања, записници са састанака, фотографије, извјештаји о раду	Буџетска и донаторска средства
5.1.4. Интензивирање сарадње са мјесним заједницама јачајући модел социјални рад у заједници	Комисија Тим ЈУ ЦСР БЛ Мјесне заједнице	Континуирано 2018-2020.	Сарадња са мјесним заједницама, план састанака, заједничких теренских посјета	Састанци у мјесним заједницама, заједничко планирање мјера заштите	Буџетска средства

Оперативни циљ 5.2. Осигурати континуиран рад Комисије и Тима					
5.2.1. Састанци Тима					
5.2.1.1. Редовни састанци Тима	Тим, представници различитих сектора, УНИЦЕФ	2018.	Листа присутних, разматрани документи, финализиран Протокол	Записници са радних састанка Тима	Нису потребна средства
5.2.2. Радни састанци Комисије, укључујући чланове Тима					
5.2.2.1. Редовни састанци Комисије, укључујући чланове Тима	Комисија, Тим, представници различитих сектора, УНИЦЕФ	2018.	Листа присутних, разматрани документи, финализиран Протокол	Записници са радних састанка Комисије	Нису потребна средства
5.2.3. Редовне сједнице Комисије					
5.2.3.1. Редовни састанци Комисије, укључујући чланове Тима	Комисија, Тим, представници различитих сектора, УНИЦЕФ	2018.	Листа присутних, разматрани документи, финализиран Протокол	Записници са радних састанка Комисије	Нису потребна средства
Оперативни циљ 5.3. Осигурати подршку свих нивоа власти за активности преузете у оквиру овог Програма развоја.					
5.3.1. Промоција Програма развоја 2018-2020.	Комисија, Тим, Град, институције у систему социјалне заштите и инклузије, организације цивилног друштва, медији	Континуирано	Број медијских објава, број одштампаних летака, информативних билтена	Објаве у медијима, леци, билтени,	Нису потребна средства

Процјена Буџета за 2018-2020. годину²

Табела 1. Процјена Буџета планираногод стране Града Бања Лука

Ставке из Буџета Града Бања Лука	Планирани износ у КМ за 2018. г.	Финансирање активности планираних Програмом развоја социјалне заштите за 2018. годину	Планирани износ у КМ за 2019. г. (процјена)	Финансирање активности планираних Програмом развоја социјалне заштите за 2019. годину	Планирани износ у КМ за 2020. г. (процјена)	Финансирање активности планираних Програмом развоја социјалне заштите за 2020. годину
1	2	3	4	5	6	7
Једнократне новчане помоћи и награде ученицима и студентима, материјална помоћ за ученике/це основних и средњих школа	11.000,00	0.00	15.000,00	0.00	20.000,00	0.00
Набавка уџбеника за ученике из породица са четворо и више дјеце и породица Рома, једнократне новчане помоћи породицама са 4 и више дјеце за побољшање услова становања	15.000,00	0.00	20.000,00	0.00	25.000,00	0.00
Грант Удружењу породица са четворо и више дјеце града Бања Лука	12.000,00	0.00	12.000,00	0.00	12.000,00	0.00
Средства за стипендирање ученика и студената	719.800,00	22.500,00	715.000,00	29.600,00	710.000,00	33.000
Грант удружењима грађана (пројектне и друге активности)	90.000,00	15.000,00	95.000,00	15.000,00	100.000,00	15.000,00
Грант удружењима која окупљају у лица са инвалидитетом	50.000,00	0.00	50.000,00	0.00	50.000,00	0.00
(Су)финансирање јавних кухиња и хуманитарних организација (Градска организација Црвеног крста, МДД „Мерхамет“, УГ „Мозаик пирјатељства“)	453.000,00	195.000,00	453.000,00	195.000,00	453.000,00	195.000,00
Грант за спортске активности лица са инвалидитетом	95.000,00	0.00	95.000,00	0.00	95.000,00	0.00
Грант за пројекте и манифестације удружења лица са инвалидитетом	75.000,00	25.000,00	75.000,00	30.000,00	75.000,00	35.000,00
Помоћ жртвама породичног насиља-трошкови смјештаја у Сигурну кућу	30.000,00	0.00	30.000,00	0.00	30.000,00	0.00

² Процјена Буџета Града Бања Лука заснована је на процјени Комисије, а на основу анализе издвајања за претходне године и Буџета за 2018. годину.

Субвенција услуга предшколског васп. и образовања за дјецу из вишечланих породица и дјецу цивилних и РВИ	300.000,00	0.00	250.000,00	0.00	250.000,00	0.00
Грант удружењима из области здравства и образовања	18.000,00	0.00	18.000,00	0.00	18.000,00	0.00
Средства за лијечење и рехабилитацију РВИ, учесника рата и стамбено збрињавање бораца, породица погинулих бораца и РВИ.	920.000,00	0.00	920.000,00	0.00	920.000,00	0.00
Финансирање борачких организација и њихових пројеката и програма	450.000,00	0.00	450.000,00	0.00	450.000,00	0.00
УКУПНО:	3.238.800,00	257.500,00	3.198.000,00	269.600,00	3.208.000,00	278.000,00

Табела 2. Пројена Буџета планираног од стране ЈУ „Центар за социјални рад“

Потрошачка јединица ЈУ „Центар за социјални рад“		Планирани износ у КМ за 2018. г.	Финансирање активности планираних Програмом развоја социјалне заштите за 2018. годину	Планирани износ у КМ за 2019. г. (пројена)	Финансирање активности планираних Програмом развоја социјалне заштите за 2019. годину	Планирани износ у КМ за 2020. г. (пројена)	Финансирање активности планираних Програмом развоја социјалне заштите за 2020. годину
1		2	3	4	5	6	7
1.	Расходи за лична примања запослених (брutto плате, брутто накнаде и остала лична примања)	2.220.700,00	0.00	2.350.700,00	30.000,00	2.410.700,00	30.000,00
2.	Дознаке појединцима (дознаке грађанима које се исплаћују из буџета Града, Трансфери фондовима обавезног социјалног осигурања који се исплаћују из буџета Града)	7.665.000,00	144.250,00	7.830.000,00	200.000,00	8.020.000,00	230.000,00
3.	Дознаке појединцима (дознаке грађанима које се исплаћују из буџета Републике, Трансфери фондовима обавезног социјалног осигурања који се исплаћују из буџета Републике)	3.655.000,00	0.00	3.690.000,00	0.00	3.800.000,00	0.00

4.	Остали расходи (расходи по основу кориштења роба и услуга, расходи по судским рјешењима, расходи за нефинансијску имовину) *** едукације	460.300,00	5.750,00	480.300,00	4000,00	505.000,00	4000,00
5.	Приходи остварени по пројектима	17.659,53	17.659,53	0.00	0.00	0.00	0.00
УКУПНО:		14.018.659,53	167.659,53	14.351.000,00	234.000,00	14.735.700,00	264.000,00

У табели број 2. наведени су износи који су приказани по ставкама, а у односу на издвајања **потребна за активности планиране Програмом развоја социјалне заштите (колона 3, 5 и 7) и то:**

1. Расходи за лична примања (односи се на одрживост услуге савјетовања за дјецу са сметњама у развоју и њихове родитеље, гдје би се у 2019. и 2020. години од стране Центра за социјални рад обезбиједила средства за једног извршиоца. Савјетовање је до краја године подржано од стране УНИЦЕФ-а БиХ, кроз финансирање бруто накнаде за једног дипл. социјалног радника);

2. Дознаке појединцима које се исплаћују из буџета Града – односи се на издвајања за дневни центар за дјецу и омладину са вишеструким сметњама, дневни центар за дјецу у ризику, дневни центар за лица са проблемима у менталном здрављу, дневни центар за лица са менталном ретардацијом, дневни центар за лица са аутизмом, дневни центар за лица са тежим и тешким сметњама у развоју, становање уз подршку, унапређење постојећих услуга, јачање програма старатељске заштите, програме јачања родитељских компетенција, јачање сарадње са мјесним заједницама;

3. Дознаке појединцима које се исплаћују из буџета Републике – Програмом нису обухваћена издвајања од стране Републике с обзиром да Република суфинансира по Закону о социјалној заштити за основна права из социјалне заштите;

4. Остали расходи – планирана су средства за едукације стручног кадра и

5. Приходи остварени по пројектима - Средства под тачком 5 не могу се пројектовати за 2019. и 2020. годину (донације за које сада центар нема потврду о унапријед одобреним средствима).

Број: 07-013-326/18.

ПРЕДСЈЕДНИК
СКУПШТИНЕ ГРАДА

Зоран Талић, дипл.правник